



**O** nlar üçün tarixin yaddaşından süzülüb gələn hər bir şey müqəddəsdir. Birinin 26, o birinin 23 yaşı olsa da, yaşdırlarından fərqli olaraq, maraqları Azərbaycan tarixini geyimlərdə qorumaq və saxlamaqdır. Topladıkları qədim eksponatların sayına görə, Tarix Muzeyindən sonrakı yeri tuturlar. Boğazlarından kəsərək, qəpiyi qəpik üstə yığıb, aldıkları eksponatlar onlar üçün də, elə bizim üçün də böyük bir xəzinədir. Tarixin qoxusu gələn bu xəzinəni qorumaq üçün isə təkcə səy göstəririlər. Özü də yorulmadan, usanmadan. Müsahiblərimiz tariximizi geyimlərdə yaşadan gənclərimiz - Ruslan Hüseynovla Fuad Cəbrayilovla yaxından tanışaq...

Ruslan 10 yaşından incəsənətə maraqlıdır, Hindistan qabları toplayır. 12 yaşında Qız Qalasında Hindistan qablarından ibarət sərgisi keçirilir. Beləcə, içərişəhəri tanımağa başlayır və hind qablarını satıb, evəzində milli qablar toplamağa qərar verir. 14 yaşında qonşularından biri ona kitab bağışlayır - "Azərbaycan milli tikmələri" kitabı. O vaxtdan qarşısına məqsəd qoyur ki, bu kitabda nə tikmə nümunəsi varsa, hamısını yığacaq. Evdən yemək üçün verilən pulları üst-üstə yığıb, içərişəhərə qaçır və hər dəfə bir əl işi ilə evə dönür. 2007-ci ildə oxuduğu 18 nömrəli məktəbdə onun eksponatlarından ibarət sərgi keçirilir. 2012-ci ildə içərişəhərdə keçirilən sərgidə Ruslanın da əl işləri olur və sərgiyə gələn Fuadla tanışlığı baş tutur. İkinci kursda oxuyan Fuadın da sərgiyə gəlməsi və Ruslanla söhbət əsnasında 19-cu əsrə aid tikmələr (məhür qabı, pul qabı, saat qabı və s.) yığmağa başladığını deməsi onların dostlaşmasına səbəb olur. Bir yerdə işləmək qərarına gəlirlər. Ruslanın təklifi ilə özəl bir emalatxana açılıb, işə başlayırlar. İşə elə başlayırlar ki, gözlerini açanda kolleksiyalarında 3 mindən çox eksponatın olduğunu görürlər.

#### - Eksponatlarınıza nələ daxildir?

- Əsasən 18-19-cu əsrin milli geyimləri, mis qab nümunələri, qədim məişət əşyaları olan gülabdanlar, kasalar, parfüm qabları və şüşə mücrülərdir. Bundan başqa, Səfəvilər dövrünə, Qacarlara aid orijinal parça nümunələri də var. Yayda biz Bakıda tapılırdıq, regionları gəzirik. İnsanlarla həmsöhbət olur, kimdə nə qaldığı ilə maraqlanır, eyni zamanda qədimdə geyimlərin necə geyinildiyi ilə maraqlanır, məlumatlar toplayırıq. Kolleksiya-mızda qadın paltarları, papaq nümunələri, ayaq geyimləri - başmaq, çarıqlar, çəkmələr, baş örtükləri, boxçalar, zinet əşyaları - kəmərlər, sırğalar, sinəbəndlər, eyni zamanda, qacarlara məxsus məişət əşyaları, mis qab nümunələri, gülabdanlar, kasalar, parfüm qabları və şüşə mücrülər də var.

#### - Eksponatlarınız arasında ən qədim hansı dövrə aiddir?

- Eramızdan əvvəl tunc dövrünə aid biliklər, saxsı qablar, qadın zinet əşyaları var. Regionlarımızda yaşayan soydaşlarımızdan almışıq. Qazarkən öz heyətlərində tapıblar. Əvvəlcə biz onun orijinal olub-olmadığını yoxladırıq, sonra alırıq. Amma bu cür eksponat-lara çox da üstünlük vermirik. Bizdə əsasən parça məmulatlarıdır.

#### - Eksponatları təxminən neçəyə alırsınız?

- Qiymətlər müxtəlifdir. Ən çox alverçilər gətirir. Onlar gətirəndə bir az ucuz olur. Am-

ma bəzən baha da olur. Məsələn, bəzən bir arxalığı 200 manata, bəzən 1500 manata gətirirlər.

#### - Qədim geyim tapanda hansı hissələri keçirirsiniz?

- O geyimlər məhv olmayacaq, qorunacaq, gələcək nəsillərə ötürüləcək deyərək kimi sevinirik. O eksponatın xilasını bizə hədsiz sevinc yaşadır. Hətta, sərgilər zaman geyimlər bizdən kənarda olduğundan, öz övladımızı kimi onlar üçün darıxmağa başlayırıq. Çünki onların alınması üçün boğazımızdan kəmişik, sonuncu qəpiyimizə qədr üst-üstə qoyub, onları almağa çalışmışıq. İnsan nəyə-sə zəhmətsiz nail olanda, onun gözündə həmin şeyin dəyəri olmur. Amma qəpiyi-qəpiyin üstünə qoyub alanda o, adama doğma, əziz gəlir.

#### - Xaricdən gəlib sizdəki eksponatları almaq istəyənlər olurmu?

- Olur. Səfəvilər dövrünün parçasını yüksək qiymətə almaq istədilər, vermədik. Ya-

varlıların paltarlarının ölçüləri eyni idi. Sadəcə, parça və bəzəyində fərq var idi. Bəzən parça çatmayanda, baş örpəyinin arxasında qalan hissəsinə bir neçə kiçik parçaları birləşdirib, tikirdilər. Bizdəki kasıb geyimlərin-dən birinin astarı 12 müxtəlif cür parçadan ibarətdir. Çünki kasıbların bütöv parça alma-ğa imkanı olmayıb.

Varlıların üst geyiminin kənar hissələri, ətəyin aşağı hissəsi, köynəyin qolu qızıl pul-lardan ibarət olurdu. Qızıl və gümüşdən olan bijüteriyalarda rəngli şüşə qaş, yaqut, zümrüd daşlar yer alırdı. 18-19-cu əsrlərdə bir qadın 4 kq-dan artıq zinet əşyası daşıyırdı. Bu, qanun idi. Özü də varlı xanım kimi elə addım atmalı idi ki, şaqqıltısı eşidilməsin.

#### - Nədənə, heç vaxt kişi geyimlərindən danışmırıq...

- Kişilərin sandığı olmayıb axı... Amma qadınlar yığımıdır, analarının, nənələrinin, qayınanalarının paltarlarını sandıqlarında saxlayıblar. Həm də Qafqazda kişi geyimləri

layaqlı, sərgilənsin. İnsanlar qədimdə necə zəngin geyimlərimizin olduğunu bilsinlər. Sadəcə, dövlətimizin bizim üçün şərait yaratmasını istəyirik. Yaxın gələcəkdə Azərbaycandan gətirmək və işimizi xaricdə davam etdirmək istəyirik. Gedəcəyimiz ünvan Fransanın Paris şəhəridir. Çünki Azərbaycanda bizə çox çətindir. Gözümüzün qabağında Azərbaycandan ne qədər eksponat çıxır, amma biz heç nə edə bilmirik, elimizdən yalnız onlardan bir-ikisini xilas etmək gəlir. Parçaları ölkədən daha rahat çıxarırlar, çünki üstündə metalı yoxdur, aparılması rahatdır.

#### - Maraqlıdır, bu geyimləri əldə etmək üçün gəliri hardan alırsınız?

- Əl işlərimizdən. Mən vitrajla məşğulam. Vitraj sənəti -şüşə üzərində xüsusi rənglərdən ibarət rəsmdir. Uşaq vaxtı rəsm çəkməklə məşğul olurdum, amma vitrajı Ruslanla tanış olandan sonra tanıdım. Armudu stəkanların üzərində işləyirəm. Bəzən xüsusi ev pəncərələrinin bəzənməsini sifariş verirlər. Uzun za-

## Tarixi geyimlərdə yaşadan gənclər

Onların eksponatlarının sayına və zənginliyinə muzeylər də qibtə edə bilər



demək olar, eyni olduğundan, o qədər də maraqlı kəsb etməyib. Hamıda çərkezi libas, çuxa, arxalığı, uzunboğaz çəkmələr və buxara papaq olub.

#### - Həm də bərpa işi ilə məşğulsunuz. Bunu hardan öyrənmişiniz?

- Xarici ölkələrdən Azərbaycana gələn bərpaçılardan və müxtəlif ölkələrdə bərpa işi ilə məşğul olan dostlarımızdan öyrənmişik. Əlimizdə olan eksponatların bərpasını güvənib, heç kime verə bilmirik. Düşünürük ki, biz bu paltarları toplayırıqsa, hər bir in-



şəyini bilməliyik. Ana öz övladını tanıdığı kimi, biz də kolleksiyamızın hər birini tanımalıyıq.

#### - Yeriniz dar olduğu üçün kolleksiyanızın hamısını bir araya toplaya bilmirsiniz. Heç yardım etmək üçün əlaqədar qurumlara müraciət etmişiniz?

- Bizim maddi yardıma ehtiyacımız yoxdur. 3 mindən artıq eksponatımız var. Bu, böyük sərvətdir. Biz təklif edirik ki, Azərbaycan Geyimləri Muzeyi, yaxud Azərbaycan Tekstil Muzeyi açılıbsa, kolleksiyamızı o muzeyə bağış-

### Lalə MUSAQIZI

man olsa da, bu işi sevdiyim üçün mənə zövq verir. Bundan başqa, gil ustaları ilə işləyirik, onlar hazırladıqları keramikaları bizə verirlər ki, üzərini onların istədikləri kimi bəzəyək. Yəni il üçün yolka oyuncaqlarını vitraj rənglərlə dekor edirik. Ruslan kukla işi ilə məşğuldur. Kuklaların əl və üzü keramikadan, geyimləri isə parçadan olur. Geyimləri orijinalda necədirsə, elə də hazırlayır. Hər kukla bir regionu təmsil edir. Kuklaların hər birinin öz pasportu olur. Geyimin adı, neçəci ilə məxsus olması pasportun içərisində qeyd edilir və kuklanın yanında etiket kimi asılır.

Bundan başqa, üzəri əziqlə, yaqutla, gümmüşlə bəzədilmiş kitab üzülkləri, çərçivələrinin kənarları xalça ilə bəzədilmiş miniatürələr hazırlayırıq.

Bundan başqa, üzərində Azərbaycanın milli elementləri olan, qədimi kilimlərdən hazırlanan bel çantaları, kilimlə tikilmiş və ya rənglərlə işlənmiş müasir ayaqqabılar hazırlayırıq.

Xaricə gedəndə də öz əl işlərimizlə dolanaçağıq. Çünki inkişaf etmiş ölkələrdə əl işlərinə daha çox dəyər verilir.

#### - Sifarişləri hardan alırsınız?

- Bu işlə çoxdan məşğul olduğumuzdan bizi həm kolleksioner kimi, həm də əl işlərimizlə tanıyanlar çoxdur. Muzeylərdən, hotel-lərdən, səfirliklərdən, şirkətlərdən sifarişlər alır.

#### - Çox yerdə icarəyə milli paltar adı ilə geyimlər verilir, eyni zamanda satılır. Amma həmin geyimlər heç də sizdə olan qədim paltarlara bənzəmir.

- Biz bəzən buna görə müharibəyə çıxırıq. Bakı qolunu Qarabağ geyimi, Qarabağ yaxalığını Naxçıvan geyimlə qarıdırırlar. Zərli kantlardan istifadə edirlər ki, bu da bayağı görünür. Onların məqsədi oxşatmaqdır, bu da biabırçı vəziyyət yaradır. Milli geyimlərin icarəyə verilməsi ilə bağlı bizə çox zənglər olur. Amma biz bunlarla məşğul oluruq. İki ilə yaxındır ki, kolleksiya yönündə işləyir, müxtəlif tədbirlərdə iştirak edərək, Azərbaycandan xaricdə layiqincə təmsil etməyə çalışırıq.

